

Lausunto

8.5.2024

VN/36586/2023
VN/36586/2023-PLM-144

Ulkoministeriö

Ulkoministeriön lausuntopyyntö 28.3.2024

Puolustusministeriön lausunto; Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

1. Yleistä

Ulkoministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikon asiassa. Puolustusministeriö on saanut Pääesikunnalta lausunnon esitystä koskien. Puolustusministeriö antaa lausunnon koko puolustushallinnon puolesta.

Puolustusministeriön edustajat ovat osallistuneet puolustusyhteistyösopimusta koskeviin neuvotteluihin sekä esitystä valmistelleen työryhmän työskentelyyn yhdessä Puolustusvoimien edustajien kanssa. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnos on laadittu perusteellisesti ja sen linjaukset ovat kannatettavia. Puolustusyhteistyösopimuksen voimaansaattaminen edesauttaa sotilaallisen yhteistyön edistämistä Suomen ja Yhdysvaltojen välillä sekä osaltaan tukee Suomen integraatiota Natoon ja edistää Suomen puolustusmahdollisuuksia.

Puolustusministeriö toteaa lisäksi, että on tärkeää, että sopimusmääräysten täytäntöönpanojärjestelyt sovitaan eri tasoilla ja asianosaisten toimijoiden kesken yhteistyössä Puolustusvoimien ja USA:n joukkojen kanssa. Yhteistyön käytännön menettelytavoista laadittavat täytäntöönpanojärjestelyt mahdollistavat puolustusyhteistyösopimuksen toimeenpanon molempien osapuolten yhteisesti hyväksymällä tavalla.

2. Vaikutukset

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota esityksessä esitettyjen taloudellisten vaikutusten (7.3) osalta siihen, että vaikka puolustusyhteistyösopimuksesta aiheutuu kustannuksia poikkihallinnollisesti, jäisi kustannusten korvaaminen tällä hetkellä lähes kokonaisuudessaan puolustusministeriön hallinnonalalle. Suomen valtion kokonaisturvallisuuden näkökulmasta sopimus voidaan käsittää laaja-alaisemmin kuin välttämättä ainoastaan puolustusministeriön hallinnonalaa koskevana oikeudellisena sitoumuksena.

Puolustusministeriö esittää taloudellisten vaikutusten osalta 7.3 kohdassa tarkennettavaksi viidennen kappaleen ensimmäisessä virkkeessä olevaa esimerkkiluetteloa lisäämällä myös poronhoitoa ja pohjavesialueita koskevat esimerkit seuraavasti:

”Metsähallituksen käytössä olevien alueiden osalta on huomioitava, että esimerkiksi osalla ampuma- ja harjoitusalueista on mm. luonnonsuojelu- ja pohjavesialueista

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo.plm@gov.fi
www.defmin.fi

johtuvia käytön rajoitteita ja alueilla voi olla myös muu, esimerkiksi metsätalous- tai po-ronhoidollinen käyttötarkoitus.”

Lisäksi puolustusministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko 3 artiklaa koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin lisätä maininta siitä, että alueiden käyttöön ja rakentamiseen liittyy myös näiltä osin rajoitteita.

Henkilöstövaikutusten (7.4) osalta puolustusministeriö esittää kohdan ensimmäiseen kappaleeseen lisättäväksi seuraavan tarkennuksen:

”Puolustusyhteistyösopimus lisää näillä näkymin ainakin logistiikkaan ja turvallisuuden liittyviä tehtäviä ja vaikuttaa myös sitä kautta henkilöstöresurssien tarpeeseen.”

Viranomaisvaikutuksissa (7.5) olisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan hyvä avata niitä vaikutuksia, joita esityksellä on kemikaali- ja räjähdeturvallisuudesta vastaaviin viranomaisiin.

3. Pääsy sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä niiden käyttö (3 artikla)

Esitysluonnoksen sivun 39 viimeisen kappaleen mukaan artiklan 6 kohdan mukaan USA:n joukoilta ei peritä vuokraa tai muita vastaavia maksuja. Puolustusministeriö toteaa, että esityksen jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä arvioida tuleeko USA:n joukkojen maksaa kiinteistöveroä käyttämistään alueista ja tiloista.

Puolustusministeriö esittää 3 artiklan 11 kohdan perusteluihin seuraavan tarkennuksen:

*”USA:n joukot, USA:n sopimustoimittajat ja suomalaiset sopimustoimittajat voisivat näin ollen **maankäyttö- ja rakennuslain tai rakentamislain puolustustarkoitusta koskevien ehtojen täytyessä suorittaa rakennus-, muutos- ja korjaustöitä sopimuksen liitteessä luetelluissa sovituissa tiloissa ja sovituilla alueilla ilman että haettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennuslupaa tai rakentamislain mukaista rakentamislupaa.”***

Puolustusministeriö toteaa, että edellä mainitut lait mahdollistavat poikkeamisen rakennus- ja rakentamislupaa koskevista vaatimuksista vain näissä tapauksissa. Muissa tapauksissa sopimuksen mukaisesti Suomen toimeenpanijan tulisi hakea rakennus- tai rakentamisluvat USA:n joukkojen rakennus-, muutos- ja korjaustöitä varten. Esitetty tarkennus vaikuttaa myös sivun 42 viimeiseen kappaleeseen.

Lisäksi 3 artiklan perusteluissa sivulla 42 on tarpeen tarkentaa ympäristönsuojelulain (527/2014) ympäristölupiin liittyen lain 50 a §:n lupa- ja ilmoitusmenettelyn soveltuvuutta. Tämän osalta olisi puolustusministeriön näkemyksen mukaan tarpeen lisätä seuraava tarkennus ympäristönsuojelulakia käsittelevän kappaleen yhteyteen:

”Maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sijaitsevien kemikaalivarastojen ympäristölupamenettelyn osalta on otettava huomioon myös ympäristönsuojelulain 50 a §:n poikkeussääntely. Säännöstä sovelletaan myös puolustusyhteistyösopimuksen tarkoittamilla USA:n joukkojen käytössä olevilla alueilla, jotka sijaitsevat Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla.”

4. Luvat (10 artikla)

Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko 10 artiklaa koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden viidennen kappaleen loppuun lisätä erityiskuljetuslupien kytkentäkatsastuksista virke:

”Viranomaismenettelyt tulee kuitenkin tarkentaa erityiskuljetusluvan kytkentäkatsastusta koskevien ehtojen osalta.”

5. Kemikaali- ja räjähdeturvallisuus

Esitysluonnoksessa on käsitelty kemikaali- ja räjähdeturvallisuutta sekä viitattu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005, kemikaaliturvallisuuslaki) vaatimuksiin useissa kohdissa.

Esitysluonnoksessa on todettu, että jatkossa voi olla tarve arvioida kansallisen lainsäädännön muutostarpeita näiltä osin, kun puolustusyhteistyösopimukseen soveltamisesta saadaan kokemusta. Mahdollisia kansallisen lainsäädännön muutostarpeita tarkasteltaessa otetaan huomioon Yhdysvaltojen lisäksi myös muut valtiot, joiden kanssa Suomi tekee puolustusyhteistyötä, eli ensisijaisesti muut Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltiot. Puolustushallinnossa tullaan seuraamaan sopimuksen

soveltamiskäytäntöä sen arvioimiseksi, miltä osin kansallista lainsäädäntöä on tarve tulevaisuudessa muuttaa tai tarkentaa.

Puolustusministeriöllä ei ole muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Osastopäällikkö,
kansliapäällikön sijaisena

Janne Kuusela

Hallitussihteeri

Joona Lapinlampi

Jakelu UM Ulkoministeriö

Tiedoksi PLM Kansliapäällikkö, Esa Pulkkinen
PLM HO Hallintopoliittinen osasto, Teemu Penttilä
PLM HO Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö, Hanna Nordström
PLM PO Puolustuspoliittinen osasto
PLM HO Talousyksikkö
PLM RO Kiinteistö- ja ympäristöyksikkö
PLM RO Tietohallintoyksikkö
Pääesikunta

VN/36586/2023-PLM-144

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: